Blahoslavenství – kázání a písničky „na horách“

Původ materiálu
Lenka Ridzoňová
Pořadí v lekci
23

Téma

Blahoslavenství jako nebeské vyhlášení „Šťastný to člověk…“ (navzdory současné situaci)

Cíl

- Předškoláci nad obrázky mluví o tom, proč se lidé někdy cítí smutní a pláčou a jindy mají radost, a přemýšlejí, co s tím.
- Děti nahlédnou do toho, že logika Božího království není úplně stejná jako ta naše. Pán Bůh ty lidi, kteří na tom jsou lidsky špatně, má zvlášť rád.
- Děti nahlédnou, že Ježíš, resp. Bible mluví o našich obyčejných každodenních situacích.

Pro učitele

Výkladové poznámky

Ježíš chodil po celé Galileji, učil v synagógách, kázal evangelium království Božího a uzdravoval každou nemoc a chorobu v lidu (Mt 4,23).

Co Ježíš dělá? Chodí, učí, káže evangelium, uzdravuje. Markovo evangelium se soustředilo více na činy, Matoušovo evangelium obsahuje také pět velkých Ježíšových řečí vsazených do celku vyprávění Ježíšova příběhu. Řeči doplňují a vysvětlují kontext příběhu. První touto řečí je Kázání na hoře (Mt 5–7).

Hora: Různé významné biblické události se odehrávají na hoře, u Matouše to zatím bylo v příběhu o Ježíšově pokušení, kdy ho ďábel vzal na horu, k dalším příběhům o hoře se u Matouše dostaneme. Ve Starém zákoně bylo na hoře předáno Desatero. Ježíš navazuje na Mojžíšovu roli předávat slovo od Nejvyššího.

Adresáti: Ježíš mluví k učedníkům, ale kolem je hodně dalších posluchačů, kteří také mohou poslouchat, jsou „přizvanou veřejností“.

Blaze, blahoslavenství: Jde o to, kdo je opravdu šťastný; půjde o paradoxy, které mají vyprovokovat. Pak je třeba provokaci ustát, vysvětlit, proč jsou ti lidé šťastní. Protože mají přístup do Božího království. Možná Ježíš vypráví učedníkům o tom zástupu, který taky přišel. Vidí mezi nimi různé zklamané, zkrachovalé, chudé, nevyrovnané. Ale dívejte se na ně s úctou! Oni jsou občany Božího království.

V blahoslavenstvích se píše o lidech v situacích, které by si nevybrali. Ale Bůh si vybral ty lidi a stojí o ně.

Chudí duchem nemají vlastní duchovní bohatství. Třeba i ti, kteří došli duchovně dál než jiní a vědí, že opravdu mají prázdné ruce. Také mentálně zaostalí. Také ti, kteří nějak zpackali svůj život, nemají na co být hrdí.

Plačící: Žádné neštěstí není beznadějné. Království nebeské je dostatečně velké pro každý pláč. A dokáže utišit každý pláč. Křesťanství není jen pro radostné.

Tiší nejsou slyšet mezi lidmi, ale právě jim Bůh naslouchá. Když mluvíme o království nebeském, nejde jen o nebe. Království nebeskému a tichým patří země, nejen nebe.

Hladovějící a žízniící po spravedlnosti: Nejde o každý hlad a žízeň (třeba po pomstě, odplatě, po moci, po penězích…). Nasycena bude spravedlnost. Spravedlnost je velmi blízká milosrdenství. Urovnání vztahů, urovnání sporu formou odpuštění a smilování.

Milosrdní jsou mezi lidmi někdy za hlupáky, od lidí se nemusí setkat s opětováním milosrdenství, ale od Boha ano.

Čistého srdce — bezelstní, nezáludní. I toto se může stát mezi lidmi handicapem. Takoví lidé však uvidí Boha. Mají šanci v našem světě uvidět jednání Boží.

Působící pokoj — nezpůsobují nepokoj, dokážou upokojit. Nebo se aspoň snaží. Smířliví. Možná mezi lidmi jsou za vola nebo za slabocha.

Pronásledovaní za spravedlnost — na útěku, jsou v právu. V Božím království dostanou azyl.

Vy tupení a pronásledovaní kvůli Ježíši: Dosud Ježíš mluvil o „nich“ — zástupech, teď se obrací přímo na učedníky: vy na tom budete stejně. Mějte pochopení pro ty ostatní na útěku, vás to čeká také kvůli mně.

Radujte se, čeká vás odměna v nebesích. Jako proroky před vámi. Jste na správné cestě, patříte k těm starozákonním velikánům.

Úskalí

Běžné vidění velikosti a významnosti člověka je zpochybněno. Nemusí to být ten bohatý, zdravý, schopný, velký, hezký, chytrý… Děti by ale neměly nabýt dojmu, že správné je být slabý.

Odkazy

Odkazy na starší přípravky, pracovní materiály a další najdete pod textem úlohy pod nadpise **Kam dále**.

Pro děti

Předškoláci

Připravte si obrázky (někdo smutný, plačící, dávající.), příp. nalistujte některé obrázky ze zpěvníku *Buď tobě sláva* (str. 21, 45, 49, 74, 93). Můžeme použít také emotikony (smajlík, obličej se slzami, srdíčko…), nebo použijeme biblické postavičky a vyjádříme smutek, dávání, pečování, utěšování (pohlazení) atd.

Rozhovor s dětmi

Proč někdo pláče? Proč je někdo smutný? Jak můžeme někomu smutnému pomoci?

Pán Bůh má obzvlášť rád lidi malé (jako třeba děti), nešťastné, slabé, ty, kterým se věci nedaří. Také ty, kdo jim pomáhají, i když je to těžké a něco to stojí.

Najděte si píseň Pane Bože, prosíme tě (BTS 32), přeříkejte s dětmi slova, povídejte si o textu. Jak můžeme pomoci někomu, kdo má hlad, kdo je nemocný, smutný… Máme někoho takového kolem sebe? Píseň se můžeme učit a mluvit o ní také s použitím obrazových karet.

Pomůcky: Obrázky, zpěvník, postavičky, emotikony; *Obrazy života — život v obrazech*.

Mladší školní věk

Pohádka o blahoslavenstvích

V jedné vesnici žila Marie. Vypravila se hledat štěstí. Sama. Třeba cestou potká někoho, kdo ji bude doprovázet.

Po půl dni chůze došla ke starému domu, odkud se ozývaly divné zvuky. Trochu slova, trochu křik. Venku stál nějaký pán a vypadal zvláštně. Měl přepnutý svetr, knoflíky nebyly ve správných dírkách, nakláněl se ze strany na stranu, něčemu se pořád smál. Marie ho nejistě

pozdravila. Pán odpověděl.

Dobrý den, dobrý den, dobrý den. A chytil Mariinu ruku a pořádně jí zatřásl. Trochu se ho polekala.

Hledám štěstí. Nevíš, kde ho najdu?

Dobrý den, dobrý den… nakláněl se přitom pán ze strany na stranu. Smál se. Jako by on štěstí už našel, jen to neumí říct. Že by věděl, kam pro něj jít?

Marii to vrtalo hlavou.

Šla dál. Sama. Přemýšlela o tom pánovi. Sedla si. Nasvačila se.

Došla před jiný dům. Zase zvláštní zvuk. Pláč. Ze dvora. Zaklepala na dřevěné dveře a nejistě vzala za kliku. Vrzání.

Na dvoře na schodu sedí babička, hlavu má v dlaních a pláče.

Marie si sedne vedle ní a chvíli čeká. Nejistě se jí dotkne. Pohladí ji po ruce. Neví, co říct. Je jí té paní líto. Proč pláče?

Tady asi štěstí nenajdu. Nechci být smutná. Co se té paní stalo? Ale nějak se jí vedle ní dobře sedí. Nemá se k tomu se zvednout. Jako by slzy té ženy odplavovaly i její nejistotu.

Marie vedle ní sedí dlouho. Paní přestává plakat, utírá si oči. Chvílemi vzlykne.

Zůstala jsem sama. Byli jsme dva tady v chalupě, s dědečkem. Umřel. Je mi moc smutno. Byl to hezký život spolu. Ale byl nemocný. Hodně ho to bolelo. Umřel. Asi už mu je líp. Pán Bůh se o něj stará. Stýská se mi moc. Tak někdy pláču a nemůžu přestat. Děkuju, že sis tady sedla. Děkuju, že mi neříkáš, abych neplakala. Měli jsme hezký život. A vlastně se těším, co bude dál. Někdy se propláču do radosti. Tak zvláštně se to mění. Pojď, uděláme si něco k večeři. Přece nepůjdeš teď na noc někam dál. Je jim spolu v chalupě dobře.

Druhý den Marie pokračuje v cestě. Přemýšlí o tom pánovi se svetrem nakřivo zapnutým a o babičce, která se mezi slzami očima směje a peče dobré buchty. Marie přemýšlí a buchta jí chutná. Má jich plný pytlík.

V jednom městečku Marie prochází před školou. Je po poledni, rozrazí se dveře, vyběhne houf dětí. Křičí, smějí se, všichni drží v ruce balónek.

Akorát jedna holčička balónek nemá. Vypadá smutně. Taky asi hledá štěstí, napadne Marii.

Ještě se otevřou školní dveře a vychází paní učitelka. Taky má balónek. Má duhovou barvu. Všichni se na něj dívají. Takový bych chtěl…

Paní učitelka přijde k holčičce, která žádný nemá.

Na, tohle je pro tebe. Ty ses ke mně dostala až poslední a už na tebe žádný nezbyl. Byla jsi smutná, já vím. Ale přinesla jsem ti tenhle.

Radost, úsměv. Děkuju.

Marie se taky usmívá. Zdá se, že štěstí přece jen existuje. Taky ho někdy najdu…

O kus dál Marie potká kluka s monoklem. Pod okem se mu to modrá. Musí to pěkně bolet. Co se mu asi stalo?

Popral ses?

Jo. Ale stejně. To bylo nespravedlivé! Oni řekli, že to udělal Vojta, jenže to tak nebylo, udělal to Filip, já ho viděl. Tak jsem to řekl. A oni si na mě počkali a bylo jich na mě pět. Hnusný.

Přichází další.

Čau. Dík. Tady to je pro tebe. Podává mu autíčko.

Dík Vojto. To je hezký.

Ty kluci byli hnusný, že to svedli na tebe…

Je tohle štěstí? Popral se s klukama, má monokl, bolí ho to… Ale ten Vojta ho má rád. A tomu klukovi je asi dobře, je mu jasné, že to tak měl udělat.

Marie už jim řekla ahoj a odešla, tak neví, jak to bylo dál. Možná se ti kluci skamarádili. Spojilo je pouto něčeho, co spolu prožili. A příště, když se kluci zase na Mirka (tak se totiž ten Vojtův obránce jmenoval) vrhli, už v tom nebyl sám, Vojta mu pomohl se bránit. Tak našli štěstí. Přátelství. Milosrdenství — si mohli dávat a dostávat.

Už bylo navečer. Setmělo se, záclony v oknech domů, kolem kterých Marie procházela, byly zatažené. Akorát u jednoho domu ne. Asi ještě nejdou spát, snad je nebude rušit, když zaklepe…

Přišla otevřít stará paní. Pojďte dál, zvala Marii dovnitř, posaďte se. Tady ke stolu. Udělám vám kakao, chleba s marmeládou byste si dala?

Ráda, děkuju, Marie se rozhlíží po místnosti. Tři okna, záclony na nich nejsou.

Sedí spolu u stolu a povídají si. Jak se žije ve staré chalupě, co se tady děje, kdo přichází…

Víte, Marie, bylo to tenkrát zvláštní. Bylo už navečer, jako je dneska, už se stmívalo, měla jsem záclony zatažené. Seděla jsem u stolu, pila čaj a nic se mi nechtělo dělat. Měla jsem takový divný pocit, jako bych něco hledala a nevěděla, co vlastně… Najednou slyším nějaké hlasy. Zvenčí. Jako by někdo volal. Odhrnu záclonu a tam je dívenka. Barborka, ze samoty u lesa, žila tam s tatínkem, pracoval v lese. Docela malé děvčátko, v ruce si nese panenku. Slzy se mu kutálejí po tváři. Co se stalo, holčičko? Tatínek se ztratil, nepřišel domů, vždycky přijde, ale dneska ne, škytá děvčátko mezi vzlyky.

Pojď, Barborko, půjdeme ho spolu hledat.

Dala jsem jí najíst, oblékly jsme se a vydaly se k lesníkovi, u kterého tatínek pracoval. Tatínkovi se udělalo v práci špatně a odvezli ho do nemocnice. Bude tam prý muset zůstat tak týden. Barborka plakala. Co budu dělat sama?

Zůstala u mě. Nakonec to bylo déle. Skoro měsíc. Bylo nám spolu dobře, najednou se tady ozývaly hlasy, křik, pláč i smích.

A víte — ty záclony… Já jsem je od té doby nezatahovala. Možná čekám, že se zase objeví někdo, kdo by něco potřeboval, a já bych ho neviděla.

(To je jako se srdcem — někdy se nám chce zatáhnout závěs a být sami. Ale třeba zrovna půjde kolem někdo, koho bychom neradi přehlédli. Třeba v tom člověku půjde kolem Pán Bůh a my bychom ho přes ty naše záclony neviděli.)

Ráno Marie odchází z chalupy té milé paní. Přemýšlí o záclonách a o srdci, které má mít záclony vytažené. Umytá okna. Aby tím srdcem člověk viděl ven.

A vzpomene si na jiný příběh. Děti to hrály jako divadlo v kostele. Husitské Vánoce. Jak ta žena pozvala na večeři husity i křižáky dohromady, že když jsou Vánoce… Přežili to všichni. Když u té ženy klepali na dveře, asi neměla moc času přemýšlet, co udělat. Koukla ven, je zima, vánice, přece je tady nenechám hladovět a mrznout… A pak ta další skupina, vždyť to byla její rodina. Jak to udělat? Pane Bože, co mám dělat?! vzdychla si a otvírala pomalu dveře. Pojďte, akorát… mám tady už nějakou návštěvu… Ale jsou Vánoce, buďte v pokoji, nezabíjejte se, pro sebe si znovu zoufale říká: Pane Bože, prosím tě o pokoj v tomhle domě.

O Vánocích nad Betlémem andělé zpívají o pokoji… Kdo to přijímá, bere vážně, snaží se to dávat mezi lidi… má blízko k Božímu synu v jesličkách. Takové lidi Pán Bůh potřebuje, takové rád počítá mezi svoje děti, takoví pochopili, co je to být Božím dítětem.

Další den přišla Marie do města. Bylo tam rušno, mezi auty a tramvajemi se proplétali chodci a cyklisti. Skřípění brzd, kolo i cyklista je na zemi, auto ani nezastaví. No tohle… zlobí se Marie a rychle si ještě přečte značku na autě. Běží pomoct klukovi s kolem. Ten nemůže vstát, nohu má ošklivě zraněnou, musí počkat na sanitku. Spolu se zlobí na řidiče. Že ho porazil, že nepomohl a odjel. Marie zná značku auta. Já to nahlásím, říká klukovi. Ten myslí hlavně na svou bolest a rozbité kolo. Stejně si na něm nic nevezme… Marie to oznámí na policii. Hledání viníka, výmluvy. A nakonec si ten viník i Marii najde a vyhrožuje jí. To přece ale nejde kluka porazit a ujet! Nebo jsem to měla nechat být? Marie přemýšlí. Má s tím vším akorát starosti a teď se ještě bojí toho chlápka s autem. Ale ne, spravedlnost je sama bez pomoci lidí slabá. Neprosadí se. Musela jí pomoct. Je tohle štěstí? Akorát spousta práce a zloby…

Našla Marie štěstí? Setkala se s různými lidmi, příběhy… Jde domů. Bohatší. Štěstí je asi pokaždé trochu jiné. Někdy je těžké a třeba i bolí.

Pane Bože, co je to štěstí? Máš ho taky pro mě? Dáš mi sílu být šťastná, i když to bude vypadat jako neštěstí? Ti, co je kvůli tobě pronásledovali… ti, co je kvůli víře i upalovali… byli šťastní? Byla to taková divná cesta k tobě? Budeš mě provázet na takové divné cestě?

Starší školní věk

Přečtěte si biblický text a text následující a zkuste napsat nějaké své vyprávění na jednotlivá blahoslavenství.

Blaze těm, kdo pláčou, neboť oni budou potěšeni. (Mt 5,4)

Jednou nebudu patřit k těm, které bude Ježíš utěšovat. Protože pláču málo. Měl jsem se na světě dobře — nic mi nechybělo, necítil jsem se být ošizený o cokoli. Zpíval jsem si s Jóbem písničku, kterou všichni neznali, ale já ano: „Pa, pa, dýda, dá, a kdyby mi i kůži sedřeli, ač zbaven masa, uzřím Boha, pa, pa, dýda, dá!“

Zato Verunka ze sousedství hodně plakala: dětství samá rána, vzala si opilce jako byl její otec, postižené dítě, výlety do zastavárny a nakonec pět let v eldéence. Pán Ježíš jí to vynahradí. Budou sedět pod stromem poznání dobrého a zlého, vezme ji za ruku, bude k ní milý a laskavý jako nikdo předtím. Setře jí každou slzu z očí.

Možná bych se měl ještě naučit brečet. Není to s podivem, že se kolem dějí takové hrůzy a mě to nedojímá? Plakal jsem, když kocour zalezl pod vanu a já měl strach, že umře! Ale kvůli Verunce jsem neuronil slzu. Někteří slzeli a aby nemuseli ždímat kapesníky, snažili se občas pomoci. Blaze jim! Pán plakal nad Jeruzalémem. Podle pláče se pozná, kdo má srdce jako on. Suché popelavé oči značí kamenná srdce.

(Autor: Michal Kitta, převzato z časopisu Bratrstvo 2/2003)

Znáte někoho, kdo by mohl spadat do této „kategorie“? Lidi si říkají „chudák“ a Pán Bůh si říká „tohohle chudáka mám obzvláště rád“.

Přesah

- Vytiskněte a rozstříhejte jednotlivé půlverše a nechte děti poskládat, co k čemu patří, příp. si vezměte k ruce Bibli.
- Najděte si ve zpěvníku píseň *Má duše Boha velebí* a hledejte, jak bude změněn úděl jednotlivých „postižených“, resp. jak rozumíte textu jednotlivých slok. Se staršími si najděte Mariin chvalozpěv (L 1,46–55) nebo Chanin chvalozpěv (1Sa 2,1–10) a hledejte paralely s písní, resp. s blahoslavenstvími.
- Podobně můžeme pracovat např. s písní *Přímluvný zpěv* (BTS 44) nebo *Proč jen mlčíš, Pane?* (SV 267).
- Rozhovor: Co si představíte pod pojmem „úzká cesta“? V písni *Kristus, příklad pokory* (EZ 311; BTS 77) je Ježíš příkladem, co to znamená jít úzkou cestou. Kdybychom mluvili o této písni, můžeme to propojit s tím, že se blíží Velikonoce, první neděle postní je 18. 2. 2018.
- Jaké lidi bych chtěla mít kolem sebe — probrat si ty verše, najít opozita (ke slovům chudý v duchu, plačící, tichý…milosrdný…). Je dobře, že jsou na světě lidi různí — i smích i pláč, i chudí v duchu i moudří… Je tady pestrost, u něčeho je jasné, že je to ideální stav (být milosrdný — opak je špatně), něco se prostě stane, nedá se nic dělat… (chudoba, pláč, smutek) — proti něčemu se dá něco dělat (proti hladu, proti chudobě — ale proti chudobě ducha moc ne, někdy proti pláči…), ale jde o to říct, že Pán Bůh ty lidi, kteří na tom jsou lidsky špatně, má zvlášť rád.

Liturgie

Biblický text k zapamatování

Ježíš řekl: Nechte děti a nebraňte jim jít ke mně; neboť takovým patří království nebeské. (Mt 19,14)

Se staršími nebo konfirmandy je možné a dobré se naučit všechna blahoslavenství.

Texty vhodné pro začátek postní doby:

Za těch dnů vystoupil Jan Křtitel a kázal v judské poušti: „Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské.“ (Mt 3,1–2)

Od té chvíle začal Ježíš kázat: „Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské.“ (Mt 4,17)

Rituál

Jako píseň „matoušovského cyklu“ budeme zpívat, příp. recitovat píseň: *Neskládejte v mocných naději* (SV 215). Tento týden zpíváme první tři sloky a refrén.

Okénko do bohoslužeb

Můžeme dopředu do kostela pozvat různé lidi: kteří mají rádi zmrzlinu; něco je teď bolí; umějí řídit traktor; chodí do třetí třídy; umí hrát na trubku; mají nohu č. 43; bylo jim ráno veselo; měli letos chřipku; v uplynulém týdnu je něco rozplakalo… a mluvit o tom, že jsme každý jiný, jinak velký, starý, šikovný, zdravý… tvoříme společenství, patříme k sobě. Šířeji — i mimo sbor každý jiný, třeba taky neúspěšný, chudý, smutný; všechny má Pán Bůh rád. Ty „malé“ (všelijak nemocné, utlačované, postižené…) má obzvlášť rád. V Božím království jsou potřeba.

Pokud bude toto jako vstup ještě před úlohou v nedělní škole, použijeme jako motivaci jen úvod o tom, že lidé jsou různí.

Pro období postu

Pokud nám vychází tato úloha na začátek doby postní nebo některou postní neděli, můžeme toto tematizovat.

Např.: Doba postní bývá spojena s postní sbírkou např. pro diakonii. Sbírka je na pomoc lidí „znevýhodněných“, v podstatě těch, o kterých se mluví v blahoslavenstvích (chudí, plačící, trpící pro spravedlnost, atd.) Sbírku můžeme podpořit např. tím, že společně ve sboru něco uvaříme (polévku) nebo vyrobíme a prodáváme. Výtěžek je pak určen na tuto sbírku.

K celku Mt

Pro Matouše je důležité, že navazuje na židovskou Bibli. Mohl by být znázorněn jako člověk s knihou nebo svitkem v ruce. Nebo jako rabín s jarmulkou. Dnes můžeme připomenout, že už ve Starém zákoně se důležité událostí stávají na hoře. Např. Mojžíš dostává na hoře desatero.

Nebo: Ježíš jde cestou, o které psali proroci (věta na plakátu). Podívejte se např., co se píše v Iz 61,2–3 nebo Iz 55,1 nebo v Žalmu 37,1.

Modlitba

Pane Bože, ty máš rád všechny lidi. Nezapomínáš ani na ty, o které se nikdo z lidí nestará nebo nezajímá. Prosíme za smutné, chudé, hladové. Prosíme za děti. Za ty hezké, šikovné, hodné.

A taky za ty, kterým se různé věci nedaří, nevydrží chvíli v klidu, nemají kamarády nebo se jim ostatní smějí. Chtěli bychom být dobrými kamarády. Pomoz nám, prosíme. Amen.

Kam dále

Čtvrtá neděle v mezidobí - roční cyklus A (obrázky k vybarvení aj., kanan.cz)

Pešout, Lukáš/ J. V.: Blahoslavenství/Úspěch (pro starší děti, z Bratrstvo 2/20…

Rainer Oberthür: Obrazy života – život v obrazech: 88 obrazových karet a 44 did…

Odkaz na píseň

Má duše Boha velebí, chválu vzdává

Za ty, kdo hladem trpí a bídou, prosíme

Pane Bože, prosíme tě (BTS32)

V království Božím místa dost

Proč jen mlčíš, Pane

Učiň mě, Pane, nástrojem

Moc předivná (EZ697)

Stvoř srdce čisté, Bože, mi a ducha přímého

Cílová skupina

Předškolní

Mladší školní

Starší školní

Katechetické cykly

Dál přece nejdeme sami III (S Markem + S Matoušem a Lukášem)

Biblický odkaz (kat)

Matouš 5,1–11